

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра української фольклористики імені акад. Філарета Колесси

Затверджено
на засіданні катедри
української фольклористики
імені акад. Філарета Колесси
філологічного факультету
ЛНУ імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.)

Завідувач катедри
Івашків В. М.

Силабус з навчальної дисципліни

«Міфологія народів світу»,
яку викладають в межах ОПП «Фольклористика», «Українська мова та
література» третього курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 035 Філологія,
спеціалізацій 035.01 українська мова та література, 035.09 фольклористика

Львів 2022

**Силабус курсу «Міфологія народів світу (Європа)»
2022/2023 навчального року**

Назва дисципліни	Міфологія народів світу (Європа)
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філологічний факультет, Кафедра української фольклористики імені академіка Філарета Колесси
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. ОПП «Українська мова та література» (035.01); ОПП «Фольклористика» (035.09) першого рівня вищої освіти (бакалавр)
Викладачі курсу	Івашків Василь Михайлович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української фольклористики імені академіка Філарета Колесси
Контактна інформація викладачів	vasyl_ivashkiv@ukr.net
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій чи практичних занять (за попередньою домовленістю)
Сторінка дисципліни	https://philology.lnu.edu.ua/course/mifolohiia-narodiv-svitu
Інформація про дисципліну	Курс «Міфологія народів світу (Європа)» важливий для філологів-україністів та філологів-фольклористів, адже історія світової літератури, яку вони слухають на бакалавраті, передбачає лише стислий, принагідний виклад міфології й фольклору античності, а також лише окремих тем фольклору народів північної Європи. Тим часом названий курс покликаний систематизувати знання студентів із цього предмета, суттєво доповнити їхні знання із слов'янської міфології, міфопоетичної системи народів Ісландії, Ірландії, Англії та інших країн, фінського народного епосу «Калевала», естонської поеми «Калевіпоег» тощо. Відтак, без курсу «Міфологія народів світу» знання студентів-філологів про словесність європейських народів світу будуть явно неповними, хоча і пропонований курс далеко не вичерпує всієї міфопоетичної картини цих народів.
Коротка анотація дисципліни	Курс «Міфологія народів світу (Європа)» призначений для бакалаврів-україністів, котрі навчаються за ОПП «ОПП «Українська мова та література» (035.01) та ОПП «Фольклористика» (035.09). Дисципліна дає студентам поглиблені знання міфологічної спадщини європейських народів, у т. ч. й давніх слов'ян, і вплив цієї спадщини на подальші культурні процеси в цих народів. Курс передбачає всебічну характеристику термінів «міф» та «міфологія» в сучасній гуманітаристиці, передусім у контексті дискусії про те, чи міф є фольклорним жанром. Дисципліна покликана суттєво доповнити та систематизувати знання студентів, зокрема щодо особливостей висвітлення давньоєврейської міфо-фольклорно-літературної традиції у книгах Старого Заповіту, слов'янської міфології (у тому числі й української), міфопоетичної системи народів Ісландії, Ірландії, Англії та інших країн, фінського народного епосу

<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>«Калевала», естонської поеми «Калевіпоег» тощо.</p> <p>Мета курсу – комплексний розгляд міфологічної спадщини європейських народів, у т. ч. й давніх слов'ян, і вплив цієї спадщини на подальші культурні процеси в цих народів.</p> <p>Завдання</p> <ul style="list-style-type: none"> – характеристика термінів «міф» та «міфологія» в сучасній гуманітаристиці, зокрема в контексті дискусії про те, чи міф є фольклорним жанром; – визначення хронологічних меж функціонування міфологічного мислення європейських народів; – розгляд Біблії як книги книг народів світу, у тому числі й народів Європи; особливості висвітлення давньоєврейської міфологічно-літературної традиції у книгах Старого Заповіту; – висвітлення змісту і спрямованості низки основоположних біблійних сюжетів (зокрема сюжету про гріхопадіння, великий потоп, Вавилонську башту та інші) як архетипів міфологічного мислення; – характеристика біблійних тем, сюжетів, мотивів та образів в українському фольклорі та літературі. Пантелеймон Куліш та його праця над перекладом й інтерпретацією книг Біблії; Поема Івана Франка «Мойсей» як приклад творчого використання біблійного сюжету; – розгляд слов'янської міфології як сукупності міфологічних уявлень давніх слов'ян (праслов'ян) часу їхньої єдності, тобто до кінця першого тисячоліття нашої ери (X століття); – аналіз найбільш яскравих давньослов'янських міфологічних локальних варіантів, зокрема міфології балтійських та східних слов'ян; – аналіз основних джерел знань про слов'янську міфологію – це середньовічні хроніки, аннали, свідчення слов'янських авторів, щоденники мандрівників, твори візантійських письменників та географічні описи арабських та європейських авторів; – характеристика основних божеств праслов'янської міфології; божества вищого та нижчого рівнів; Володимирів пантеон; – розгляд міфології епохи розкладу родового ладу (ірландська та скандинавська (ісландська); саги; основні божества скандинавської міфології; міфопоетичні тексти у «Старшій Едді»; скандинавський підручник СнорріСтурлусона «Молодша Едда»; поезія скальдів; – аналіз кельтської епічної традиції (давньоірландський героїчний епос); чотири основних цикли ірландської: міфологічний, улатський, Цикл Фінна (або Ойсіна) і королівський чи історичний; образ Кухуліна; – особливості англосаксонської міфології; «Беовульф» як монументальну епопею, складену орієнтовно між 675 – 850 роками; «Беовульф» та біблійна традиція (сюжети про Каїна, Авеля, Ноя, потоп, подвиги християнського воїна св. Георгія); «Беовульф» та дохристиянська героїчна фольклорно-епічна традиція; – особливості фінської (карело-фінської) міфології та її висвітлення в «Калевалі»; «Калевала» як карело-фінська «Іліада» та «Одіссея»; руни як фольклорний жанр; ЕліасЛенрот та його праця над укладанням «Калевали»; український переклад «Калевали» Євгена Тимченка;
---------------------------------------	--

	<p>– зміст естонського народного епосу «Калевіпоег» (український переклад Анфіси Ряппо, 1981 р.).</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Святе письмо Старого і Нового завіту / Переклад П. Куліша, І. Пулюя, І. Левицького. London, без зазначення року (перше видання Відень, 1903).</p> <p>На ріках вавилонських. З найдавнішої літератури Шумеру, Вавилону, Палестини / Упорядник М. Н. Москаленко. Київ: Дніпро, 1991.</p> <p><i>Дьяконов І.</i> Найдавніша література Близького Сходу // На ріках вавилонських. З найдавнішої літератури Шумеру, Вавилону, Палестини. Київ: Дніпро, 1991. С. 5–42.</p> <p><i>Фрэзер Дж.</i> Фольклор в Ветхом Завете. Москва:Издательство политической литературы, 1985. (український переклад відсутній)</p> <p><i>Сулима В.</i> Біблія і українська література. Київ: Освіта, 1999.</p> <p><i>Фрай Нортон.</i> Великий код: Біблія і література / переклад Ірини Старовойт. Львів: Літопис, 2010.</p> <p><i>Бетко І. П.</i> Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – початку ХХ ст. Зелена Гора–Київ, 1999. 160 с.</p> <p><i>Бетко Ірина.</i> Українська релігійна філософська поезія. Етапи розвитку. Katowice, 2003. 240 с.</p> <p>Sacrum і Біблія в українській літературі / за ред. <i>Ігоря Набитовича.</i> Люблін: Ingvarr, 2008.</p> <p><i>Зварич І. М.</i> Міф у генезі художнього мислення. Чернівці: Золоті литаври, 2002.</p> <p><i>Юнг К.-Г.</i> Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Астролябія, 2012.</p> <p><i>Гуревич А. Я.</i> «Эдда» и сага». Москва: Наука, 1979.</p> <p><i>Карху Э. Г.</i> От рун – к роману. Статьи о карело-финском фольклоре, «Калевале», финской литературе. Петрозаводск: «Карелия», 1978</p> <p><i>Потанин Г. Н.</i> Восточные мотивы в средневековом европейском эпосе. Москва, 1899.</p> <p><i>Стеблин-Каменский М. И.</i> Мир саги. Становление литературы. Ленинград: «Наука», 1984.</p> <p><i>Беовульф</i> /2-ге, доопрацьоване видання/ Переклад з давньоанглійської Олени О'Лір; наукові редактори Катерина Шрей і Олег Фешовець. Львів: «Астролябія, 2014.</p> <p><i>Качуровський Ігор.</i> Генерика і архітектоніка. Київ: Видавництво Кієво-Могилянської академії 2005. Кн. 1: Література європейського Середньовіччя.</p> <p>Калевала. Фінський народний епос/ Переклад з фінської <i>Євгена Тимченка</i>; передмова та редакція перекладу Дмитра Павличка. Київ: «Основи», 1995.</p> <p><i>Михайлова Рада.</i> «Калевала»: деякі аспекти історичного та етнокультурного вивчення (до 170-річчя першого видання) // Народна творчість та етнографія. 2005. № 4. С. 66–73.</p> <p>Калевіпоег. Естонський народний епос/ зібрав і опрац. <i>Ф. Крейцвальд</i>/ Переклада <i>А.Ряппо</i> / наук. ред. Б. П. Степанюк; ілюстр. С. Якутовича; післямова Е. Нірки; комент. та прим. Е. Лаугасте. Київ: Дніпро, 1981</p> <p><i>Goodrich N. L.</i> Myth of the hero. New York, 1962.</p> <p>Medieval literature and folklore studies / Ed. by <i>J. Mandel, B. Rosenberg.</i> New Brunswick, 1970.</p>

Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	Міфологія народів світу (Європа). Загальний обсяг 90 години, у т. ч. 32 години лекційних і 58 години самостійної роботи. 4 кредити ЄКТС. 2 модулі.
Очікувані результати навчання	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основні наукові дослідження, які стосуються міфу та міфології, зокрема їхнього значення в сучасній гуманітаристиці; – зміст низки основоположних біблійних сюжетів (зокрема про гріхопадіння, великий потоп, Вавилонську башту, особливості життя патріархів, вихід із єгипетської неволі та інші); – особливості трансформації біблійних тем, сюжетів, мотивів та образів в тексти українського фольклору та літератури; – зміст основних джерел знань про слов'янську міфологію, які містяться у середньовічних хроніках, анналах, свідченнях слов'янських авторів, щоденниках мандрівників, творах візантійських письменників, описах арабських та європейських авторів; – тексти із елементами слов'янської міфології, зокрема із образами основних божеств праслов'янської міфології; функції богів Володимирового пантеону; – основні етапи функціонування міфології північноєвропейських народів, зокрема ірландської та скандинавської (ісландської); – зміст найбільш популярних міфологічних та історичних саг; функції та пригоди основних божеств скандинавської міфології: велетня Іміра, Одіна, Тора, Трюма, Локі та інших; особливості останньої есхатологічної іттивібогів та хтонічних чудовиськ (тут це <i>рангарьок</i>); – зміст найвідоміших міфопоетичних саг «Старшої Едди»; мати уявлення про книгу Сноррі Стурлусона «Молодша Едда» та поезію скальдів; – окремі тексти чотирьох основних циклів ірландської міфології: міфологічний, улатський, Цикл Фінна (або Ойсіна) і королівський чи історичний; історії про пригоди Кухуліна; – зміст «Беовульфа» як монументальної епопеї; – особливості фінської (карело-фінської) міфології та її висвітлення в «Калевалі»; – зміст естонського народного епосу «Калевіпоег», який уклав Ф. Крейцвальд. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виявляти типологічні й специфічні риси використання міфологічних образів та сюжетів у творах українських та зарубіжних письменників; – застосовувати основні концепції історико-літературних і теоретико-літературних досліджень особливостей міфологічної спадщини європейських народів при аналізі українських фольклорних творів та творів українських письменників; – виявити особливості творчого використання біблійного сюжету у поемі Івана Франка «Мойсей»; – характеризувати зміст та особливості художньої та образної системи визначних явищ світової міфології, виявляти особливості їхньої поетики, мистецької спрямованості; – аналізувати особливості поетики явищ міфології народів

	Європи у зіставленні з українською міфологією.
Ключові слова	Міфологія, міф, фольклор, архетип, міфопоетична традиція, міфологізм, Біблія, Ісландія, Ірландія, Англія, «Беовульф», саги, фіни, руни, «Калевала», «Калевіпоег», міфологічні божества, пантеон божеств, священні книги.
Формат курсу	Очний (дистанційний)
Теми	*СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру
Пререквізити	Курси «Українська усна народна словесність», «Історія української літератури», «Історія світової літератури».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Курс «Міфологія народів світу (Європа)» передбачає застосування таких методів навчання: а) <i>словесні</i> – пояснення, бесіда, дискусія; б) <i>наочні</i> – ілюстрування навчального матеріалу відповідними виданнями творів української та європейських літератур, фотокопіями архівних матеріалів; в) <i>практичні</i> – участь у практичних заняттях дає змогу виявити рівень обізнаності студентів із питаннями розвитку романтизму в європейському історико-літературному контексті, набути нових знань, а також утвердити думку про європейський рівень української літератури.
Необхідне обладнання	Проектор, комп'ютер
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так: • письмові завдання: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100.
Питання до заліку	Зміст термінів «міф» та «міфологія» в сучасній гуманітаристиці; Міф у мистецтві та літературі епохи романтизму; Біблія як книга книг народів світу, у тому числі й народів Європи; Особливості висвітлення давньоєврейської міфологічно-літературної традиції у книгах Старого Заповіту; Біблійні сюжети про гріхопадіння, Вавилонську башту та інші як архетипи міфологічного мислення; Сюжет про всесвітній потоп та його контекст; Біблійні теми, сюжети, мотиви та образи в українському фольклорі та літературі. Пантелеймон Куліш та його праця над перекладом й інтерпретацією книг Біблії; Поєма Івана Франка «Мойсей» як приклад творчого використання біблійного сюжету; Божества праслов'янської міфології; божества вищого та нижчого рівнів; Володимирів пантеон; Особливості ірландської та скандинавської (ісландської) міфології; Ісландські саги; Тексти «Старшої Едди»; Чотири основних цикли ірландської: міфологічний,

	<p>улатський, Цикл Фінна (або Ойсіна) і королівський чи історичний; Кухулін та його пригоди; «Беовульф» як монументальнаанглосаксонська героїчна епопея; «Беовульф» та дохристиянська героїчна фольклорно-епічна традиція; Фінська (карело-фінська) міфологія в «Калевалі»; ЕліасЛенрот та його праця над укладанням «Калевали»; український переклад «Калевали» Євгена Тимченка; Зміст естонського народного епосу «Калевіпоег» (український переклад Анфіси Ряппо, 1981 р.)</p>
Опитування	

СХЕМА КУРСУ

тиж. / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література
МОДУЛЬ I			
1–2 т.	<p>Тема 1. Міф та міфологія як складові сучасних гуманітарних наук (4 год.)</p> <p>Характеристика термінів «міф» та «міфологія» в сучасній гуманітаристиці, зокрема в контексті дискусії про те, чи міф є фольклорним жанром. Розгляд основних наукових досліджень, пов'язаних із міфом. Поняття архетипу (на матеріалі праць Г. Юнга). Визначення хронологічних меж функціонування міфологічного мислення європейських народів.</p> <p>Завдання курсу.</p>	лекція	
3–5 т.	<p>Тема 2. Біблія як книга книг народів світу (6 год.)</p> <p>Біблія як священна книга в іудаїзмі (Писання у своїй старій частині, Старому завіті /заповіті/) та християнстві як Старий і Новий заповіти. Особливості висвітлення давньоєврейської міфо-фольклорно-літературної традиції у книгах Старого Заповіту.</p> <p>Характеристика змісту і спрямованості найбільш знакових біблійних сюжетів (зокрема сюжету про гріхопадіння, великий потоп, Вавилонську башту та інші) як архетипів міфологічного мислення;</p> <p>Розгляд біблійних тем, сюжетів, мотивів та образів в українському фольклорі та літературі. Пантелеймон Куліш та його праця над перекладом й інтерпретацією книг Біблії; Поема Івана Франка «Мойсей» як приклад творчого використання біблійного сюжету.</p>	лекція	
6–7 т.	<p>Тема 3. Міфологія давніх слов'ян (4 год.)</p> <p>Слов'янська міфологія як сукупність міфологічних уявлень давніх слов'ян (праслов'ян) часу їхньої єдності, тобто до кінця першого тисячоліття нашої ери (X століття).</p> <p>Характеристика основних джерел відомостей про слов'янську міфологію.</p> <p>Божества міфології давніх слов'ян вищого та нижчого рівнів. Володимирів пантеон. Поняття про нижчу міфологію або демонологію. Українська демонологія.</p>	лекція	
МОДУЛЬ II			
8–9	<p>Тема 4. Скандинавська міфологія (4 год.)</p> <p>Ірландська та скандинавська (ісландська);</p>	лекція	

т.	<p>час її виникнення та особливості функціонування.</p> <p>Давньоісландські міфологічні та героїчні саги. Основні божества скандинавської міфології: Імір (Брімір або Аургельмір), Один, Тор, Локі; характеристика їхніх пригод. Саги про ісландців або родові саги.«Сага про гренланців» і «Сага про Еріка Рудого» як основні джерела відомостей про відкриття Північної Америки (названа Виноградною Країною).Зміст і структура «СтаршоїЕдди».</p>			с н у
10– 11 т.	<p>Тема 5.Кельтська міфологія(4 год.)</p> <p>Кельтська епічна традиція (давньоірландський героїчний епос).Чотири основних цикли ірландськоїміфо-поетичної традиції: міфологічний, улатський,цикл про Фінна (або Ойсіна) і королівський чи історичний.Кухулін та характеристика його пригод.</p>	лекція		
12– 13 т.	<p>Тема 6. Англосаксонська міфологія. «Беовульф» (4 год.).</p> <p>Характеристика англосаксонської міфології, яка почала складатися в період завоювання Британії германськими племенами, коли кельтів відтіснили на захід і північ острова.</p> <p>«Беовульф» як монументальна епопея, складена орієнтовно між 675 – 850 роками. «Беовульф» та біблійна традиція (сюжети про Каїна, Авеля, Ноя, потоп, подвиги християнського воїна св. Георгія).</p> <p>Беовульф як типовий богатир, культурний герой, що походить від ведмедя і очищує землю від чудовиськ-потвор (тим самим типологічний скандинавському Тору, грецькому Гераклу, шумеро-аккадськомуГільгамешу).</p> <p>Характеристика пригод Беовульфа.</p>	лекція		Х Д М М в в с р к П
14– 15 т.	<p>Тема 7.Карело-фінська міфологія(4 год.).</p> <p>Особливості фінської (карело-фінської) міфології та її висвітлення в «Калевалі».</p> <p>«Калевала» як карело-фінська «Іліада» та «Одіссея».Руни як фольклорний жанр.Характеристика основних персонажів «Калевали» Вейнемейнена та Ільмарінената їхніх пригод.</p> <p>ЕліасЛенрот та його праця над укладанням «Калевали»; український переклад «Калевали» Євгена Тимченка.</p>	лекція		
16 т.	<p>Тема 8. «Калевіпоег» (2 год.)</p> <p>Зміст та персонажі естонського народного епосу «Калевіпоег» (український переклад Анфіси Ряппо, 1981 р.). Підсумки курсу.</p>	лекція		

